

zami, ne toliko na njegovo osebno krivdo in dušno hučobijo, ampak na goljufijo z njegovim krstom, ki je vodila in bo spremljala do smrti Otepov komunizem.

Otepov Loiz je danes komunist v rojstni fari, ker je Tepinka prekanila rajnega dobrega našega gospoda in prišvarcala krst in pošteno svetniško ime sv. Alojzija Otepu, ki bi naj bil Peregrin, ker je — kradljivo komunistični potep se danes po prestani

vojni, tako govori staro in mlado po fari sv. Miklaža na Polju.

Te vrste pa sem zaupal javnosti za Božič po končanih volitvah radi tega, da bo znala, da Obso tečani nismo samo posebneži pri volitvah in v politiki, ampak že koj pri prvem zakramentu sv. krsta.

Dr. Leopold Lenard.

Prva srbska narodna skupščina.

Prva srbska narodna skupščina, izvoljena po točkah predpisih, se je zbrala v Beogradu na dan sv. Andreja, 30. nov. 1858. Ko se je z ustanovitvijo naše države sešla v Beogradu časna nar. skupščina, so praznovali torej Srbi ravno 60letnico svojega ustavnega življenja. Narodne skupščine so se pa pri Srbih vršile že davno poprej, toda niso bile čisto nič podobne parlamentarnemu zborovanju. Skupščina se je imenoval zbor ljudi, ki so se sešli k skupnemu posvetovanju v kakšni važni zadevi. Ko je leta 1863 Crni Jurij Karadjordje dvignil vstajo zoper Turke, se je zbrala narodna skupščina v Orašcu, ki se je proglasila za glavnega voditelja in je odredila vstajo. Take skupščine so se sestajale pozneje večkrat, ako so nastopile izvanredne okoliščine. Predbivsov zanj ni bilo nobenih, kdor je čutil v sebi navdušenje, je vzel puško, pištolo in torbo ter šel zborovati, kričal je, kakor mu je velevalo srce in, ako se mu je zdelo primerno, je v podkrepitev svojih razlogov segel za pas po pištolo. Tudi knez Miloš iz rodbine Obrenovičev, ubijalec in naslednik Crnega Jurija, je skliceval, ako se mu je zdelo, take "narodne skupščine." Toda nikar ni misliti, da je to bilo neke vrste ljudsko zastopstvo, ki je omejevalo samovolje tega kneza Miloša. Stari hajduk bi take omejitve ne trpel in ljudstvo ni občutilo nobene potrebe po ustavnih svobodah. Bil je samodržec, nepismen, toda odločan in premeten človek, ki je pojmoval svojo kneževino, kakor gospodar svoje družine in gospodarstvo, a ljudstvu je ta "očetovski", četudi močno robati, pa vendar zdravi in krepki način vlade ugajal. Mož je pri tem razvijal tudi zelo hudomušno šegavost. Uradnik njegove kneževine je stal na istem stališču, kakor njegov osebni sluga in lahko ga je rabil za vsako svoje osebne potrebo. Ako ga je obšla hudomušna volja, je visokemu uradniku zapovedal, da se je moral vleči na klop in pandurji so mu jih našli 25 "na kneževino zdravje", uradnik jih je pa sprejel brez mrmranja. Slavni francoski potopisec Bone Ami, ki je v onih časih prepotoval Balkan in bil osebni prijatelj Milošev, izraža v svojih spisih začudenje, kako udomačena je batina med Srbij in zatrjuje, da tudi najvišji dostojanstvenik države ne smatra za nič nečastnega, dobiti javno porcijo batin in pripogne z največjo ravnodušnostjo svoje telo na javnem kraju, ako je tako kneževa volja. Nekoč je zvedel knez Miloš, da se po krčmah v Beogradu preveč kvarta in arno je dal raztrohantati po mestu, da bo odslej vsakdo, kdor bo kvartal v krčmi, dobil na javnem trgu 40 batin, krčmar pa, kjer se bo to vršilo, bo obešen pred mestnimi vrati. Ta policijska odredba je najbrže tudi pomagala, vsaj za nekaj časa. Pri takih razmerah seveda tudi "narodna skupščina" ni mogla imeti velike in svobodne besede. Vrhovni knez je sklical, ako se mu je zdelo, nahiške kneze in odlične duhovnike ter druge ugledne osebe, k posvetovanju, da so tako njegovi ukrepi bili bolj znani med ljudstvom in so se lažje izvršili. Pozneje je dovolil pristop tudi uglednim kmetom in proti koncu njegove vladave so tudi občine smele pošiljati svoje zastopnike.

Taka skupščina se je zbirala brez vsake ustave in postave, bila je predvsem zborovanje načelnikov ljudstva in odličnih mož, sešli so se, kakor so hoteli, oziroma kakor je bilo všeč knezu. Po odstopu kneza Miloša so se tekem 20 let vršile samo tri narodne skupščine, ki so pa imele izključno revolucionarni značaj. Zborovalo se je pod milim nebom, prišel je, kdor je bil jezen in je hotel iztresti svojo jezo, na dobrem konju in s puško v roki. Govorov ni bilo nobenih, ampak samo vzkliki, poslovnika ni bilo treba nobenega, zapisnikov in tajnikov seveda tudi ne. Tako zborovanje je zamogel obvladati samo, kdor je bil velik demagog, tak človek je pa tudi lahko obračal družal, kakor je hotel. Prva se je vršila leta 1842 v bojnem taboru vojvode Vučiča in ta je pregnala Obrenoviče; druga se je sešla leta 1843 in je proglasila za kneza sina Crnega Jurija, Aleksandra Karadjordjeviča. Tretja je bila sklicana leta 1848 povodom prešara med vojvodom Vučičem in vlado. Skupščina je bila sklicana, da pomore vladi izrodnosti nemirnega in vedno upornega vojvode. Zgodilo se je pa drugače. Mnogoštevilna množica, ki se je sešla od vseh krajev in je bila po olnoma brez vsake discipline in brez vsakega širšega obzorja, je morala početi onemu, ki je bil najboljši hujskač, in to je bil stari Vučič. Stvarne razprave so bile seveda nemogoče, zaleglo je samo hujska oče kričanje, in v tem mu ni bil nikdo kos. Pred leti je vrgel na ta način Obrenoviče. Treba je bilo nekoliko povišati davek, ki je bil že itak majhen in se že 20 let ni zvišal. Med tem so pa nastale nove potrebe, treba je bilo urediti sodnije, policije, ustanoviti šole, delati ceste in mostove, same stvari, katerih prej v Srbiji ni bilo. — Vojvoda Vučič zasede konja, v stari srbski narodni noši, s polnim orožjem, ter razvija kratko in jedrnat svoj program: Nobenih davkov, nobene sodnije, nobenih šol itd. Vlada je hotela davek povišati za 1

goldinar od posamezne glave, kar ni bilo mnogo, a Vučičev program je pa bil: "S puško za hruško in v levo cizol!" — to se pravi: Kdor zahteva novi davek, stopi s puško za hruško in vstrelj ga v levo stran. S takim programom je zmagal Vučič l. 1842, s podobnimi sredstvi je obvladal tudi skupščino leta 1847 in prisilil kneza Aleksandra Karadjordjeviča in njegovo vlado, da se je uklonila in sprejela vse njegove pogoje.

Za časa kneza Aleksandra je vladala Srbijo oligarhija maloštevilnih velikašev, ki so tvorili takozvani državni svet. Knez in ljudstvo so bili napram petnajstotni mož, ki so se za celo življenje postavili v to čast in sami imenovali nove člane, namesto umrlih, popolnoma brez moči. Toda razmere so se razvijale tako slabo, da ni moglo več iti dalje po stari poti. Nastal je prepir med svetom in med knezom, a tudi razmere v državi so postale nevdružne. Odločilo se je torej, da zopet skličejo narodno skupščino, a sedaj so prvič tudi izdelali načrt za volitve in za slovanje, hoteč prepričati, da ne bi se zopet spremenila v burno ljudsko zborovanje, ki bi se dalo voditi od najboljšega hujskača.

Poslanci so bili dvojne vrste, po volitvah in po službi. Po svoji službi so spadali v skupščino predstojniki sodnij, okrožni načelniki, župan Beograda, zastopnik duhovščine iz vsakega okrožja eden in zastopniki samostanov. Drugi so bili izvoljeni in sicer v mestih neposredno, na deželi pa posredno. S pomočjo uradnikov in duhovščine je upala vlada dobiti v skupščini za se ugodneše razporeženje. Na 500 davčnih glav se je volil eden poslanec, vseh voljenih poslancev bi moralo biti 376, k temu je prišlo še 63 zastopnikov po poklicu. Stevilo za one razmere zelo visoko. Svetniki, uradniki, duhovniki in menihi so bili od volitve izključeni. Ta določba se je sprejela radi tega, da bi stari Vučič, ki je bil predsednik državnega sveta in torej kot tak uradnik, ne mogel priti v skupščino in narediti iz nje revolucionarnega ljudskega zborovanja, kakor je bilo pred 10 leti, a tudi za to, da bi razni mladi izobraženci, ki so študirali v tujini in sedaj zavzemali mesta po različnih uradih, ne mogli mešati starokopitnih glav s preveč naprednimi nazori. Toda za tajnike je lahko skupščina vzela tudi neposlance, v poštev so prišli predvsem mladi izobraženci, ki so študirali v tujini ter se vrnili domov z liberalnimi nazori. Tako je postala prva narodna skupščina predmet demagogije mladih, v tujem revolucionarnem duhu vzgojenih liberalcev, kakor so jo nekoč obvladovali Vučič in drugi demagogi starega kalibra.

Pravice skupščine so bile zelo omejene. Smela je izreči knezu in vladi svoje želje ter povedati, kaj misli o predmetih, katere bi ji vlada predložila. Vsaka zakonodajna in kontrolna oblast je bila popolnoma izključena.

Slednjič je prišel zgodovinski dan, ko se je sešla prva zakonito urejena narodna skupščina srbska, na dan sv. Andreja, dne 30. novembra 1858. — Narodni zastopniki so prihajali v Beograd v gručah, iz vsakega okraja zase, na konjih in z orožjem, pod vodstvom svojih načelnikov — izgledali so, kakor opeva narodna pesem prihod hajduške čete. Najbolj junaško so izgledali narodni zastopniki iz Užice, katere opisuje tajnik skupščine Grujić tako-le: "Na besnem žrebcu jaše naprej Milivoje Jovanović, načelnik užički, srebrna jabolka od pištol za pasom se belijo kakor mleko, a konju po boku bije sablja s srebrom okovana. Za njim dirja prota (župnik) Gavričo, prekrasne postave človek, in Kaljevič, velika in strašna postava, potem pa po dva in dva poslanci, gorastni ljudje, na ljutih konjih in vsi kakor za ženitovanje oblečeni, a vsi oboroženi, kakor da gredo na vojsko." Doslej je vladal v Srbiji popolni absolutizem, knez in državni svet sta upravljala, kakor se jima je ljubilo, sedaj ima prvič priti ljudstvo do besede, a to ljudstvo prihaja na lepih konjih, v polnem orožju — dvignjene glave, kakor zmagovalce.

Skupščina se je sestala in zborovala čisto drugače, kakor so nameravali činitelji, ki so jo sklicali. Ministrski predsednik Ilija Garašanin je hotel z njegovo pomočjo vreči kneza, katerega je osebno sovražil, stari vojvoda Vučič je hotel se enkrat zažareti v demagoškem sijaju, mladi liberalci so jo hoteli izrabiti, da izvojujejo neke liberalne reforme po evropskem uzoru, v skupščino je prišlo mnogo starih pristašev Obrenovičev, katerih volitev je podpirala vlada, da delajo opozicijo proti knezu. Skupščina je postala — plen intrigantov, ki so hoteli vreči kneza, moža, ki je bil najmanj kriv na slabem stanju države in proti kateremu je bilo najmanj nevoľje med ljudstvom. Narodna skupščina se je dala nahuškati in je vrgla kneza, končala se je pa, kakor so povzročitelji revolucije na manj pričakovali, da je zopet zasedel prestol stari Miloš Obrenovič, absolutni gospodar in — milostni delilec batin.

Januš Golec.

Ambrozijanci.

(Doživljaj iz vojne.)

Nikomur na svetu se ni v mirnih časih toliko zabičavalo: Ne kradi! kot ravno vojaku. Koliko in kako sadove je rodila vojaška vzgoja poštenosti, je nam več kot dovolj dokazala doba svetovne vojne.

Odkar je sam Bog pisal s svojim prstom v kamen na Sinajski gori: Ne kradi! pa do danes se ni iz se menda tudi ne bo toliko grešilo proti 7. božji zapovedi, nego se je ravno v skozinsko nepoštenih letih vojne. Danes se niti približno ne da izračunati, kdo vse je stegal predolge tatinske prste po tuji lastnini in kaj vse se je spokradlo ne ravno iz potrebe, ampak samo da se je izmikalo ter ropalo iz neke navade, ki je postala pri vojaštvu tekom vojne že lanko rečemo druga vtelesena tatinska nprav.

Tatinsko grešna plat našega staroavstrijskega vojaštva se je pokazala s svojimi debeločrtnimi marogami koj v začetku vojne pri vstopu na gališka tla.

Ravno jaz sem imel srečo ali smolo, da so me porinili k tržaškemu polku št. 97, ki je dosegel vrhunec slave glede krivega in po vsej postavi prepovedanega pojmovanja med razločkom: To je moje, a to pa tvoje!

Nas tržaške bojelnike so pred pohodom v prvo bitko nastanili v gališki vasi Cucolovce krog gradu kneza Ljubomirskega. Dobri knez Ljubomirski je zemen slutil, da mu bodo gostovali poštenjakoviči iz Trsta, pa je tudi tako skrbno pospremil grad in njegovo okolico, da nam je prepustil v stan samo gole stene brez bilke slame.

Se onega mokrega večera, ko smo dospeli v ta grad, se je javil našemu polkovniku Šafer iz grada, in prosil gospoda, naj zastraži grajski čebelnjak, ki je kneževi milosti posebno pri srcu in ga je naročil čuvati kot očesno punčico. Naš g. oberst je bil tedaj še poštenjak, ki je dal nekaj na svoje ter polka dobric ime, pa tudi sam Dunaj posvečujoča milost kneza Ljubomirskega mu ni bila neznan, radi tega je sklical častniški posvet: Koga odločiti za stražarja čebelnjaka?

Gospoda pri našem štabu si je bila kmalu edina, da je tržaški Lahon tatinska nepoštenost, ki pa zna tudi skriti in pravočasno utajiti rabo svojih predolgih prstov; iz tega razloga pač ni za paznika — kneževoga čebelnjaka. Stražarski posvet se je koncu konca zedinil, ker so pri polku tudi ljudje češke narodnosti, to je bila naša polkovna muzika, naj se odkažejo tej v stan gospodarski prostori krog čebelnjaka z naročilom, da čuvajo in pazijo na ljubčke knežev milosti čebele in njih sladko imetje — med. Naša godba je dobila povelje zasesti prostore krog res ebsežnega čebelnjaka in stražiti punčico knežev milosti — čebele in med.

V gradišču kneza Ljubomirskega smo bivali, kakor sem že davno opisal v "Vojnih spominih", od 11. do 18. avgusta 1914. Na 18. avgusta prvega vojnega leta smo praznovali rojstni dan rajnega cesarja Franca Jožefa s službo božjo na prostem in parada, potem pa se je začel pohod v prvo bitko.

Ravno v noči od 17. na 18. avgusta pa je nekdo prevrnil malodane vse panje knežev milosti, prepodil knežev očesno punčico in si prilastil na nepošten način med. Tako je Šafer javil ono jutro 18. 8. našemu gospodu oberstu na potu, ko smo jezdili na travnik k službi božji in k zadnji paradi. Polkovnik je zagotovil Šaferju najstrožjo preiskavo glede krivcev in odbrzeli smo na prostor proslave rojstnega dne rajnega Franca Jožefa. Pred šotorom, ki je bil postavljen za bogoslužje, smo poskakali raz konj, g. polkovnik se je podal na pregled polka, jaz pa sem se oblačil za daritev sv. maše. Oltar je bil pripravljen, jaz oblečen, častniki in moštvo zbrano krog šotora in stopil sem pred šotor, da spregovorim nekaj besed v proslavo dneva.

Slučajno sem se pa ozrl, predno sem odprl usta, na levo, k'ar mi je obtičal pogled na naših muzikantih. Z bliskavico sem segel po robec za pas, si zamašil usta, sicer bi bil prasnil v glasen krohot vpricho častniškega zbora in moštva...

Naši pihachi so vam bili vsi zabruhlo zatečeni v obraz, da, nekateri sploh niti gledati niso mogli, ustnice pa so jim bile bolj zabrekle kot afrikanski črncem — od ponočnih pikov čebel, katere so čuvali kot knežev očesno punčico do zadnjega večera našega bivanja na dvoru kneza Ljubomirskega. Smeš me je lomil, da sem ga prikrival s prisiljenim kašljem, kot bi se mi bilo zaletelo pred "navdušenostjo" besed... pred menoj pa je godrnjal g. oberst svojemu pribočniku:

"Prokleti Ambrozijanci, še kurata so nam zmesali!"

Pa pogoltnil sem smeš, opravil govor in začel s sv. opravilom. Komaj so mi buknili na uho prvi le bol slabotni zvoki godal, me je začel zopet lomiti smeš, da sem krehal pokasljevale kot v najhujši zima. Bili so mi pač vedno pred očmi oni prestrašeni, zabreklo otekli obrazi muzikantov, ki sedaj le z največjo težavo potiska o sapo v godala v zavesti, da so v javen posmeš celemu polku. Ko sem se tako za siko obrnil pri "Dominus vobiscum", pa mi je oberst zamrmral od nos svoj:

"Prokleti Ambrozijanci!"

Sam Bog mi ne štej v greh, da ni bila moja prva sv. daritev na oštrih galiških fleh bolj resno dostojanstvena. Menda bi se bilo tozadevno godilo vsakemu mlademu duhovniku enako meni, ako bi mu godli pri sv. daritvi očitno razkrinkani tatovi me-

da in bi jih kdo v jedriner psoval s: prokletimi Ambrozijanci, katere psovke pa ravno tedaj se niti razumel nisem.

Po službi božji je bila parada in defilacija celega polka med prisiljenim piskom naših muzikantov, katerim je pognal polkovnik v obraz po odhodu svojega polka:

„Čakajte, kanalje, vi prokleti Ambrozijanci!“

Ko smo jezdili s paradnega travnika in je naš oberst stresal v srboriti nevolji svojo poveljeniško gravo med zaklinjanjem na Ambrozijance, sem se ga vendar drznil vprašati: Zakaj da bi bili tatovi čebel Ambrozijanci?

Gospod oberst je nategnil vajeti svojemu konju, postal, uprl svoj pogled v mene in mi zabrusil:

„Duhevník ste, pa še tega ne veste, da je sv. Ambrož patron čebelarjev? Ker so pa te gadine, od muzikantov kradle med, mar jim li hočem reči, da so — sveti Ambrozijanci?“

Jaz sem se sicer čudil g. polkovniku in njegovem sklepanju od sv. Ambroža kot patrona čebelarjev pa na tatove čebel — proklete Ambrozijance, ga tudi nisem več dražil z izpraševanjem, sicer li še bil pognal meni v obraz peklenško zlorabljenega Ambrozijanca.

Naši muzikanti, če še žive kateri, pa že danes lahko hvalijo samega Boga in sv. Ambroža, da smo marali koj po povratku od parade na prvi vojni pohod, sicer bi si bili okusili privezani na drevesih, kaj se pravi: tatinsko zlorabiti oberstovo zaupanje v češko poštenost.

Cela zadeva s tatvino čebel v gradu kneževé milosti Ljubomirskega je imela za pozneje le samo to posledico, da naši godci odslej niso bili več pri polku muzika, ampak — Ambrozijanci, kar se je glasilo za marsikoga, kateremu ni bila znana kraja čebela, še bolj glasbeno umetniško, nego pa vsakdanjemetiški izraz — muzikanti.

Tej ravnokar omenjeni prvi, očitno dokazani: ter javno esmešeni tatvini jih je še sledilo pri našem polku nebroj vseh vrst ter kakovosti, vendar pa jih tokrat ne bom osveževal na papirju, ampak naj omenim le še eno, ki se je primerila za mojega bivanja pri polku s čebelami, medom in na nasvet naših Ambrozijancev.

V onem strašnem gozdu za selom Volčja dolna v tretji bitki krog Novega Mjasta novembra 1. 1914 je bilo, ko je naše častništvo in moštvo cepalo ter umiralo pod ledeno smrtno roko kolere. Ta nezabno grozna kolera nas je tedaj zdesetovala vsled pomanjkanja ter ničvredne hrane in vedno megličasto mokrotnega vremena. Saj smo bili 14 dni tako zapušteni in odrezani od prehrane, da smo se preživljali s pičlim krompirjem in še ta dar božji smo uživali le na pol semarjenega na mlakuži brez soli.

Se le po večdnevem stradanju in bogzna kako številnimi smrtnimi padci pod zamahljaji kolere so nam vendar začeli donašati nekaj juhe, mesa, ruma in čaja — a brez sladkorja, ker so se izgovarjali tedajni polkovni tatovi pri trenu, da je čaj brez sladkorja najboljši, od Rusov preizkušeno zdravilno sredstvo zoper kolero. Pa naj bo, kakor hoče, meni in mojim tovarišem je bil pač čaj brez sladkorja — prazna voda in nič drugega. Ker le ni bilo sladkorja od nikoder, smo začeli ugibati, na kak način bi si mi vendarle osladili za one čase kolere življenjsko-potrebno čajno pijačo. Ko smo tako pretuhtovali v samotni gozdni grabi še danes pereče vprašanje nabave sladkorja, so nam pomagali s svojim nasvetom naši Ambrozijanci, ki so bili tedaj pri polku udinjenci kot sanitetci in smo mi častniki v dobi največje bede delili z moštvom nevarnost, pičlo hrano in be-raško podzemeljsko streho.

Ti naši Ambrozijanci so nam dali pameten nasvet, češ, saj je skoro tik nad nami na vrhu skoraj ob robu gozda pristava Antonufka, ki sicer leži med našo in rusko fronto, a so oni tik nje bolj v grabi izsledili v dobi našega enonočnega bivanja na pristavi velik čebelnjak, od katerega vsebine so še prepustili dobro polovico nadaljni vojni usodi.

Rusi se niso bili od tedaj na pristavi, od nas tudi nikdo, torej se mora hraniti dobro založeni čebelnjak kljub novembru vsaj polovico medu.

Ambrozijanski nasvet za one čase občnega pomanjkanja res ni bil napačen in vreden, da se ga vzame temeljito pod vsestranski pretres. Začeli smo vojni posvet, katerega so se udeleževali od obersta,

ki je že bil davno odpustil muzikantom prvotno proklete ambrozijanstvo, vsi častniki in moštvo iz najbližje naše okolice s pretkanimi Ambrozijanci vred. Dognali smo na posvetu, da so novemberske noči v naši okolici neprodorno meglene, m rne od strani sovražnika, naša fronta nima žičnih ovir, pristava je blizu in se je do nje lahko nevidno priplaziti po grabi za gozdom, ki je vodila po zagotovilu Ambrozijancev naravnost pred za nas rešilni čebelnjak. Zaključek našega temeljitega vojnega posveta je bil sklep: še nocojšnjo noč odpošljemo do čebelnjaka patroljo 2 korajznih mož, ki naj dožene dohod, stanje in vsebino čebelnjaka. Sam g. oberst, nekdanji nasprotnik ambrozijanstva, je obljubil srebrni kolajni prostovoljnima patroljerjema, ki sta se takoj ponudila na pohod, sicer ne iz vrst plahih Ambrozijancev, ampak očinega moštva. Odpustili smo ju koj po padlem zagrinjalu nočne teme v noč po grabi in z natančnimi navodili.

Možaka-junaka sta se izgubila v nočno tišino po grabi navzgor eden za drugim; mi pa smo prisluškovali v gozdu med strahom in trepetom: ali se vrneta in s kakim poročilom? Spominjam se še zdaj po letih za tem dogodkom, da med odsotnostjo naših proizvedovalcev nismo med seboj običajno čebeljali, — ampak smo molče zrl pred se podprtih glav, v katerih se je živo gibala domišljija in se udinjala namišljenemu užitku zdravilne sladkosti nam življenjsko potrebnega medu . . .

Ni trpelo baš dolgo, že smo lahko hušnili kot namah vsi proti patroljerjema, katerih radostni pozdrav nam je svedočil, da njun pohod ni bil zaman. Opisala sta nam, da je dohod do čebelnjaka brez najmanjše nevarnosti, na celi pristavi ni žive duše, je čebelnjaku vse prevrnjeno, samo zunaj čebelnjaka se stoji na podstavkih kakih 5 visokih panjev-slamnatih pletenjač, od katerih so 4 precej lahke, 1 pa je tako težka, da sta jo dva komaj za silo dvignila za leseno dno s podstavka. Na kak prenos tega pravca-tega medenega koša ni niti misliti brez nosal in brez 8 krepkih moških rok.

To si lahko predstavljate, kako veselje je zaplapolalo po naših že skoro otrplih žilah, ko smo začeli to preveselo vest, da bomo še nocoj pili s pristnim medom oslajen čaj. Za one 4 lahke čebelne koše se niti zmenili nismo; hoteli smo imeti kar ono težo medu, za katere prenos je treba nosal in osmerit moških rok. Vse one lahke panjčice smo si namenili za pozneje, za nocoj bi nam naj zadostil in pogasil sladkosnedno poželjivost kar najtežji koš lepega medu.

Za prenos čebelnega koša so se oglašale cele desetorice moštva, vendar je tozadevno odredil naš gospod polkovnik, da gredo z nosili po med: že dva ravnokar došla patrolerja, ki poznata pot in dva najboljša možata Ambrozijanca, v čegar glavah se je ravno rodila rešilna misel ambrozijanstva.

Nosala pod rame in že je objela noč naše odposlanec v obljubljeni kotiček čebelnjaka, kjer se je tedaj v splošni bedi in smrtni koleri cedil in precejal med kar v celem košu.

Mi, ki smo ostali v grabi in čakali na nosilce medu, tokrat nismo zagrebali svojih glav v pesti med strahopetno negotovim čakanjem, ampak smo poslali celi oddelek ljudi v zgornji konec grabe, kjer je bila botjša voda, dva pionirja sta izdelovala leseni žleb, v katerega smo hoteli natrositi smodnika in ga potem po prižigu poriniti v koš, da ootimo sicer od zime že itak omamljene čebele, a vendar, da nas ne bi vkljub zimski oslabeledosti vendarle opikale kot svojčas Ambrozijance v oni noči od 17. na 18. avgusta leta 1914. Ker nismo imeli pri rokah smodnika in bi nam odpiranje patron in iztresavanje smodnika ugrabilo preveč časa, so odbrzeli možje v bližino k artileriji, da nam da kake tri prgišča smodnika.

Vse je bilo pripravljeno: čebri vode za kuho čaja, leseni žlebek izdolben in smodnik koj pri rokah, ko so prisopihali naši štirje odposlanec iz obljubljene dežele tolikanj zaželjenega, pa tudi tolikanj potrebnega medu. Vsi štirje reveži so nosili sklonjenih postav, v potu svojega obraza z vrvjo na nosala dobro navezan težki čebelni koš, ki je bil pa tako visok kot srednjevelik človek, obsežen nad 1 m in razdeljen na več nadstropij, kakor jih je bilo videti samo po Galiciji in Rusko-Poljskem, kjer je čebelarja že od nekdaj na vrhuncu. Nosaleci so postavili nosala na tla pred samega g. obersta, ki jih je med pohvalo potrepal po ramah, jim zagotavljal z medom oslajen čaj in srebrne hrabrostne kolajne. G. polkovnik je nato lastnoročno prejel za ročaja nosal, jih privzdignil samo za dober pedenj in izjavil, da be dal koš čistega medu nad 50 kg.

Pionirji so med tem časom odvezali koš, ga položili na tla in dognali, da ima 3 nadstropja, ker ima 3 izhodišča za čebele. Sklenili smo podpaliti s smodnikom najprej zgornje nadstropje, nato srednje in nazadnje spodnje, ker v nasprotnem slučaju bi preveč razdražili živalice prvega in drugega nadstropja.

Kar trlo se nas je krog medenega koša, ko je trosil pionirski narednik smodnik na žlebek, ga nastavil na prav zgornjo odprtino, zažgal, hitro porinil v koš in zamašil luknjo. Zablislilo se je, čuti je bilo sikasti užig smodnika, ogromni koš se je z neverjetno silo zmajal, prevrnil po tleh . . . dno na košu je odjenjalo — iz koša pa se je prikotatila obsežna postava — ruskega vojaka, ki se je oprijemal za prsa, mahal z rokama in lovil sapo, katero mu je ustavil in zaprl plin in dim smodnika . . .

Kot bi bila urezala v našo sredino 30.5centim. granata, taka tišina je nastala — izbulili smo vsi že ovoseljene oči — saj ni nikdo verjel, da gledamo dejstvo, ampak, da nas je preslepil sam ta rogati bog-nasvaruj . . .

Toliko se spominjam, da je prvi prekinil trenutno začarano tišino nek tržaški Lahon s svojim: „O vai, malora!“

Spogledali smo se na ta laški vzklik in polkovni pribočnik je pokazal na sapo lovečega Rusa z že streznjeno pripombo:

„To je naš prvi ujetnik, katerega pa so morali prinesiti štirje na nosalah v vjetništvo.“

To za nas upravičeno sramotilno pripombo je pospremil od jedne strani krohot, od druge krhke laške kletvice, g. oberst pa je dodjal svoj: Prokleti Ambrozijanci!

Naš medeni ujetnik v ruski uniformi si je ope-mogel, dasi očrnel v obraz od smodnika, še ono noč za sapo, a spal do drugega dne. Se le drugi dan je on ravnokar bedasto gledal in budal v nas kot mi minulo noč v njega, ko se je skotalil iz panja mesto mrtvih čebel in cedečega medu. Na naše prijazno prigovarjanje se je s časom toliko zavedel, da je še na zemlji in nam je pojasnil celi smešni slučaj na čisto enostaven način:

Rusi so vzdrževali brez naše vednosti na pristavi osobito po noči svojo poljsko predstražo. Ruski vojaki so seveda tudi začeli stikati po že sicer pogoreli pristavi in iztaknili klet, ki je hranila še precej medu (alkoholne pijače) in vodke (žganja). Vest o tem veselem odkritju na sicer po požaru uničeni Antonufki se je raznesla med ruskim moštvom, ki se je javljalo sicer proti svoji navadi, a radi pijače prostovoljno na predstražo v pristavo. Tako je prišel tudi naš ujetnik v mraku onega dne na stražo v pristavo. Da čuva in pazi na varnost tovarišev, ki so popravili v kleti, so njemu dali čutaro vodke in ga odposlali na stražni ogled pred čebelnjak, kamor edino je vodil človeku dostopni dohod od naše, sovražne strani. Rus je res nekaj časa budal v temo, luckal po malem vodko in mraz ga je pretresaval na prostem pod milim nebom v novemberski noči tik pred galiskim čebelnjakom. Bolj ko je pil, bolj ga je trosil mraz, stopil je malo od porušenega čebelnjaka in trčil prav ob ta-le koš. Po trku ob koš se mu je rodila pametna misel ter sklep, kateremu je sledilo dejanje: Kus je pometal one predale iz koša in se skotal v panj, s trdnim namenom, da bo opazoval skozi paze-jeve odprtine našo fronto in bo ob enem zavarovan proti zimi. Nekaj časa je res skillil skozi luknjice v noč, pa pocukaval vodko, katere že ni bil okusil tako dolgo. Brezdelno budanje v temo noč je rodilo vedno nove pocuke iz čutarke, požirki pijanost, pijanost pa zaspanost in ujetništvo.

To je bila povest ujetega Rusa, katere vsebino smo raztolmačili oberstu, ki je dal duška svojemu ponočnemu razočaranju z glasno očitim:

„Prokleti Ambrozijanci!“

Naši Ambrozijanci so mesto sladkega čaja iz srebrnih kolajn prečeli v nagrado za svojo ponovno ambrozijanstvo ujetega Rusa in ga odvedli na divizijo, kjer so jim povedali, da je ta Rus prvi, katerega je s pričami potrjeno vjel 97. pešpolk.

Ambrozijanski junaki pa so seve zamolčali pri diviziji, da smo si Rusa prinesli na nosalih in v košu v vjetništvo brez vsakega nasilnega dejanja. Ali je Rus tudi molčal o našem ambrozijanskem junastvu, tega pa še do danes ne vem.

Muzikanti pa so ostali pri 97. pešpolku Ambrozijanci do razsula Avstrije.

Vesele Božične praznike in srečno Novo leto želi svojim naročnikom, dopisnikom in prijateljem

uredništvo in upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ in „Straže“.

